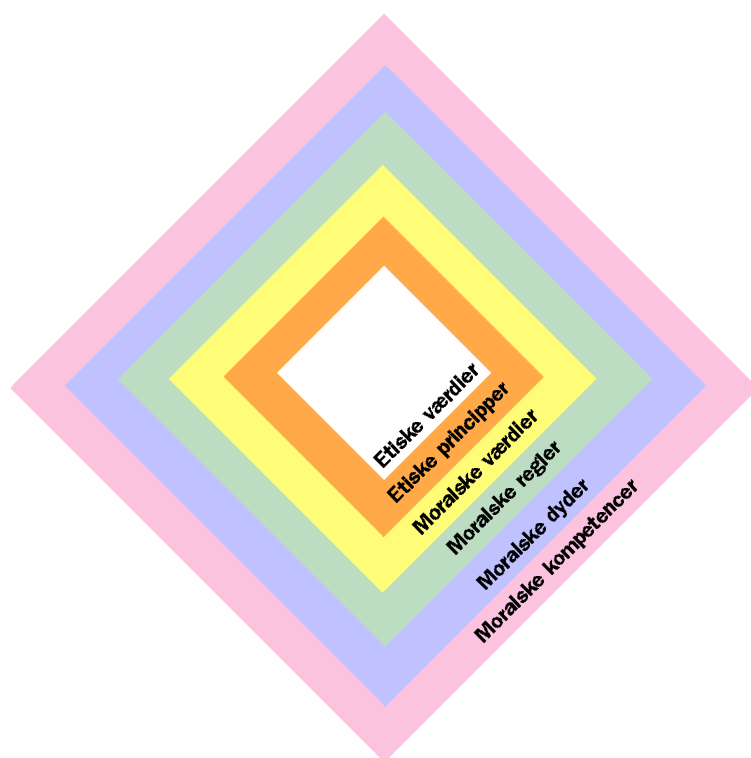


Dialog om etiske og moralske værdier i socialpædagogisk indsats



Temakatalog
Etisk udvalg 2010

SOCIALPÆDAGOGERNE

Indhold

Forord	3
1. Indledning	4
2. Forholdet mellem værdier, regler og dyder	5
3. Ethiske værdier	6
4. Ethiske principper	8
5. Moralske værdier	9
6. Moralske regler	11
7. Moralske dyder	12
8. Moralske kompetencer	13
Referencer	
Bilag	

Redaktion: Ditte Sørensen
Udgivet af Socialpædagogerne,
2. udgave, september 2010
ISBN: 978-87-89992-41-9
Rapporten kan rekvireres hos
Socialpædagogerne
Brolæggerstræde 9, 1211 København K
Tlf. 7248 6000
E-mail: sl@sl.dk

Forord

Hermed har Socialpædagogernes Landsforbunds Etiske Udvalg fornøjelsen at udsende 2. udgave af et temakatalog om etiske og moralske værdier i socialarbejde.

Temakataloget er udarbejdet på baggrund af Socialpædagogernes Landsforbunds "Etisk værdigrundlag for socialpædagoger", samt inspireret af International Federation of Social Workers (IFSW) og International Association of Schools of Social Work (IASSW) principerklæring om etik i socialarbejde. Den foreliggende version af temakataloget er en moderat tilrettet version i forhold til 1. udgave.

Vi håber, at temakataloget kan være behjælpeligt til at fremme etisk refleksion og beslutningstagen hos forbundets medlemmer og understøtte, at etik bliver sat på dagsordenen.

Venlig hilsen

Etisk Udvalg
Socialpædagogernes Landsforbund
september 2010

1. Indledning

Målet med socialpædagogisk praksis er, at mennesker med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer, får et værdigt liv. Bagved den enkelte socialpædagogs handlinger ligger en vurdering af, hvad der er godt og ondt i den konkrete situation. Derfor er etikken altid på spil i socialpædagogisk praksis.

I socialpædagogisk praksis findes ingen færdige og rigtige handlinger. En bestemt handling i en konkret situation kan tilgodese en af de etiske værdier højere end en anden og etisk stillingstagen findes ved den "rigtige" vægtning af de forskellige etiske værdier. Netop derfor er etisk bevidsthed et helt centralt kvalitetsaspekt i socialpædagogisk praksis og afgørende for god praksis.

Det er centralt, at socialpædagoger mestrer kompetencer som at kunne argumentere ud fra et etisk grundlag, og vælge og bedømme socialpædagogiske handlinger ud fra etiske overvejelser. Evnen til at etisk begrunde og forsvare valg og handlinger er kendetegnet i god socialpædagogisk praksis.

Temakataloget

Det foreliggende temakatalog er udarbejdet på baggrund af Socialpædagogernes Etiske værdigrundlag 2004 og inspiration fra IFSW og IASSW principerklæringen om etik i socialarbejde 2001.

Formålet med temakataloget er at skabe kendskab til Etiske Værdigrundlag for Socialpædagoger herunder de etiske værdier og principper, moralske værdier, regler og moralske dyder samt etiske kompetencer, som påpeges i værdigrundlaget og principerklæringen. Samtidig er hensigten med temakataloget at fremme etisk refleksion om disse værdier, principper, dyder og kompetencer.

Temakataloget er opbygget således, at

- Første afsnit har fokus på forholdet mellem etiske

værdier og principper, moralske værdier og regler samt moralske dyder og moralske kompetencer

- Andet afsnit har fokus på etiske værdier
- Tredje afsnit har fokus på etiske principper
- Fjerde afsnit har fokus på moralske værdier
- Femte afsnit har fokus på moralske regler
- Sjette afsnit har fokus på moralske dyder
- Syvende afsnit har fokus på moralske kompetencer.

I forbindelse med hvert afsnit skitseres en forståelse af de respektive værdier, principper, dyder, kompetencer og efterfølgende er der formuleret enkelte spørgsmål, som gerne skulle fremme refleksion. Etisk udvalg erkender at forståelsen af eksistentielle begreber er omstridt. Det skal det også understrejes af den forståelse af begreberne som præsenteres i dette temakatalog ikke skal ses som udtømmende, men som et forsøg på at afgrænse dialogen om begreberne for dermed at kvalificere denne.

Hvordan kan temakataloget benyttes?

Der kan være flere måder at benytte temakataloget på, men Etisk Udvalg anbefaler, at dialogerne om de enkelte værdier, regler og dyder tilrettelægges i grupper med 4–5 deltagere. Dermed anbefales det, at større grupper deles i mindre grupper. De mindre gruppers drøftelser kan opsamles i plenum til sidst. Samtidig anbefales det, at drøftelserne i grupperne fokuserer på en værdi ad gangen, og at der via dialogen sættes fokus på værdiens betydning for den socialpædagogiske praksis.

Dialogen i grupperne kan indledes med, at en tovholder citerer betydning af en værdi, regel eller dyd, som den fremgår af temakataloget og derefter spørgsmålene, som er formuleret i forlængelse heraf. Dialogen kan strække sig over en time om en enkelt værdi, regel eller dyd, men kan også begrænses til 20 minutter og derefter plenum i 10 minutter. God fornøjelse.

2. Forholdet mellem værdier, regler og dyder

Forholdet mellem etiske værdier og principper, moralske værdier og regler samt moralske dyder og moralske kompetencer i socialarbejde kan forstås som et prisme, hvor prismens inderste kerne udgøres af etiske værdier som frihed, medmenneskelighed, retfærdighed og værdighed. Rundt om denne kerne findes de etiske principper, som kan forstås som generelle etiske forudsætninger eller overbevisninger, som ligger til grund for socialarbejdet. Disse etiske principper kommer til udtryk i FN's menneskerettighedserklæringer.

I forlængelse af de etiske principper findes de moralske værdier, som er socialarbejdernes forpligtigelser overfor professionen og for de målgrupper, som deres praksis er rettet imod. Socialarbejdernes moralske værdier er selvbestemmelse, at ville det gode, ligebehandling og ikke at skade den enkeltes værdighed.

Næste led på vej til prismens overflade er de moralske regler. Moralske regler er socialarbejdernes konkretisering af de moralske værdier i konkrete etiske retningslinjer eller regler, og som professionen/faggruppen lover at ville værne om.

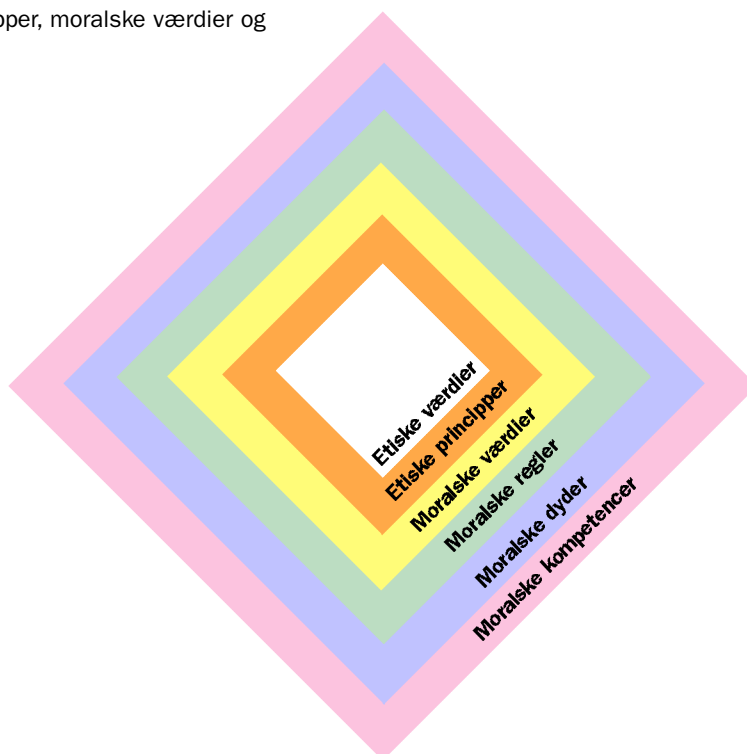
Socialpædagogernes Landsforbund har imidlertid ikke udviklet etiske regler, men et etisk værdigrundlag, der refererer til etiske principper, moralske værdier og

dyder og moralske kompetencer, som fremgår af IFSW's principerklæring.

Lidt under prismens overflade findes de moralske dyder. Ved moralske dyder forstås karakteristiske egenskaber, som gør den enkelte til et godt menneske. I professionsetisk sammenhæng er moralske dyder karakteristika, der gør den enkelte til en god socialpædagog. Moralske dyder hos socialpædagoger er integritet forstået som, at man gør det, man siger, ansvarlighed, ærlighed, ordholdenhed og medmenneskelighed.

Sidst, inden vi når prismens overflade, findes de moralske kompetencer, som skal forstås som en række personlige og faglige egenskaber og tilgange til indsatsen, som den enkelte professionelle socialpædagog skal mestre. De moralske kompetencer er bl.a. faglighed, kritisk refleksion, etisk refleksion og beslutningstagen.

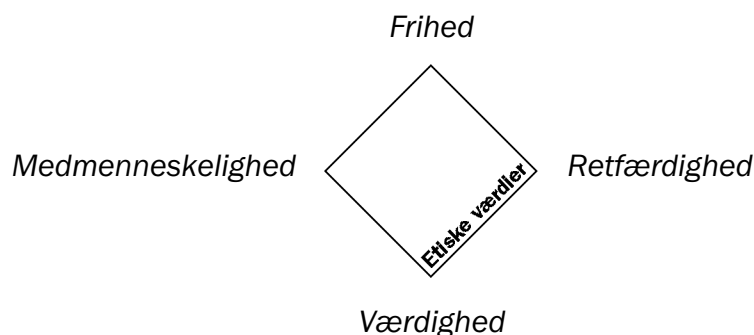
Yderst på prismens overflade findes interessenterne. Interessenterne er først og fremmest børn, unge og voksne, der er truet af ekskludering, eller er ekskluderet, og som på den baggrund får støtte af socialpædagoger. Desuden er brugerorganisationerne og socialpædagogernes arbejdsgivere interessenter.



3. Etiske værdier

Etik betyder læren om principperne for vurdering af, hvad der er godt og ondt og dets betydning for den rigtige og ansvarlige handling over for andre mennesker. Etikken afgør fælles værdier, holdninger og normer i en kultur i en periode. Etik er overordnet moral.

Etiske værdier:



3.a Frihed

Frihed er en central etisk værdi i socialpædagogisk praksis. Frihed betyder ikke kun, at mennesket er fri for tvang. Princippet indebærer en dobbelthed af både respekt og styrke. Frihed handler om det enkelte menneskes ret til at bestemme over sig selv, så længe dette ikke begrænser andre. Lidt anderledes udtrykt kan frihed beskrives som summen af den enkeltes handlemuligheder under forudsætning af, at summen begrænses, så den ikke begrænser andres sum af valgmuligheder.

Socialpædagogisk indsats i dette perspektiv handler om at udvikle, opbygge og understøtte den enkeltes egne valg og kompetencer til at træffe egne valg. Desuden respekteres de valg, den enkelte tager, når disse valg ikke begrænser andre.

1. *Hvordan kan socialpædagogisk praksis understøtte den enkeltes frihed?*
2. *Hvordan kan socialpædagogisk praksis understøtte den enkeltes handlemuligheder og muligheder for at få indflydelse på eget liv?*
3. *Hvornår respekteres den andens valg og hvornår respekteres valgene ikke?*

3.b Medmenneskelighed (humanitet)

Medmenneskelighed (humanitet) er en central etisk værdi i socialpædagogisk praksis. Men medmenneskelighed kan også forstås som at ville andre mennesker det godt. At man føler sig ansvarlig over for et andet menneskes velfærd uden hensyn til religion, køn eller politisk standpunkt, alene fordi han er et medmenneske. Denne ansvarlighed udøver man uden skelnen eller hensyn til egne interesser. Medmenneskelighed er et eksempel på en aktiv, udadvendt kærlighed til andre mennesker.

1. *Hvordan kan medmenneskelighed forstås og komme til udtryk i socialpædagogisk praksis?*
2. *Kan medmenneskelighed komme for meget til udtryk?*
3. *Kan medmenneskelighed komme for lidt til udtryk?*

3.c Værdighed og integritet

Værdighed er en centralt etisk værdi for socialpædagogisk praksis. Det er et sammensat begreb, som i en bred forståelse knytter an til princippet om respekt om menneskeværdi.

I en mere snæver forståelse er værdighed og integritet tæt forbundne. Integritet betyder helhed eller uskadthed.

I den forbindelse skelnes mellem fysisk og psykisk integritet. Den fysiske integritet vedrører den legemlige uskadthed og den psykiske integritet den uskadthed, der skal beskyttes mod følelsesmæssige overgreb og offentlig udlevering. I denne forståelse har socialpædagogisk praksis til formål at respektere den enkelte medborgers værdighed og integritet, men også at styrke den enkeltes værdighed.

1. *Hvordan sikres det, at borgeren lyttes til og tages alvorlig?*
2. *Hvordan kan fysisk integritet komme til udtryk?*
3. *Hvordan kan psykisk integritet komme til udtryk?*
4. *Hvordan kan socialpædagogisk praksis styrke den enkeltes værdighed?*

3.d Retfærdighed

Den etiske værdi retfærdighed handler om, at man behandler alle mennesker fair. Dette medfører bl.a., at de goder, hvad enten der er tale om økonomiske goder,

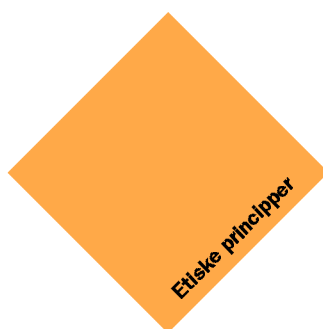
fortjenester eller tjenester, fordeles på en afbalanceret måde mellem indbyggerne i et samfund. Værdien indebærer positiv særbehandling med henblik på at sikre, at den enkelte kan få indflydelse på og deltage i aktiviteter i nærmiljøet og mere generelt i samfundslivet med de evner, vedkommende har.

I dette perspektiv har den socialpædagogiske praksis til hovedsigte at kompensere og tage hensyn til det enkelte menneskes funktionsnedsættelser eller sociale problemer med henblik på inklusion. Samtidig har socialpædagogen ansvar for at påpege, når de nødvendige ressourcer, såvel materielle som immaterielle, ikke er til stede.

1. *Hvad vil det sige at behandle mennesker fair?*
2. *Hvordan kommer retfærdighed til udtryk i social - pædagogisk praksis?*
3. *Hvordan kan socialpædagoger arbejde for at fremme social retfærdighed?*

4. Ethiske principper

Ethiske principper i socialarbejde skal forstås i direkte forlængelse af de etiske værdier og kan forstås som generelle etiske forudsætninger eller overbevisninger, som ligger til grund for socialarbejdet. De etiske principper er konkretiserede i FN's menneskerettighedserklæringer.



4.a Menneskerettighederne

Menneskerettighederne skal ses i direkte forlængelse af de etiske grundværdier om frihed, medmenneskelighed, værdighed og retfærdighed.

Menneskerettighedsprincippet indebærer, at alle mennesker har en lige og høj værd som mennesker. Dette værd bygger ikke på, hvor nyttige vi er, hvilken status vi har eller hvor velfungerende vi er. Princippet om menneskeværd er tæt forbundet med princippet om menneskets værdighed, hvor man, i kraft af at være et menneske, fortjener respekt fra sine omgivelser.

Menneskerettighederne kan forstås som en kærligheds-erklæring til det menneskelige liv og indebærer respekt

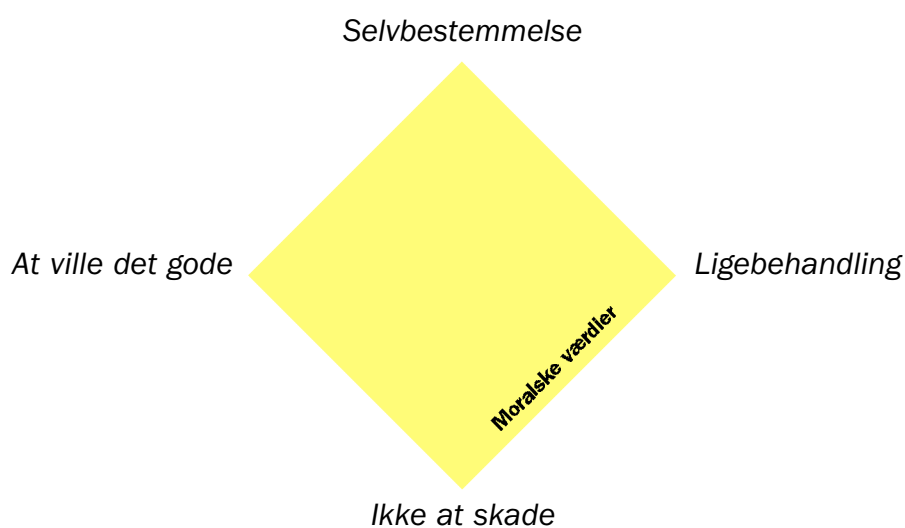
og ansvar for vort eget og andres liv. Dette princip indebærer, at alle skal gives lige respekt, omsorg og indflydelse samt at alle former for diskrimination er udelukket.

1. *Hvordan kommer respekt for den andens værdi til udtryk?*
2. *Hvordan kan ansvar for andres liv forstås og komme til udtryk?*
3. *Hvordan kan socialpædagogerens ansvar for den anden forstås og hvordan kommer dette til udtryk?*

5. Moralske værdier

Moralske værdier skal forstås i direkte forlængelse af de etiske værdier og principper. Moralske værdier er italesatte forpligtelser over for gruppemål hos gruppemedlemmer, tiltro til gruppens stadige tilnærmelse til disse mål og tilfredshed med gruppeerfaringerne. Høj moral omfatter tro på det rette og rigtige i gruppemålene.

Centrale moralske værdier er:



5.a Selvbestemmelse

Den moralske værdi selvbestemmelse er tæt forbundet med den etiske værdi frihed og skal endvidere forstås i forlængelse af menneskerettighedernes betoning af den personlige frihed. Værdien selvbestemmelse indeholder en dobbelthed af både respekt og styrke.

Selvbestemmelse handler om det enkelte menneskes ret til at bestemme over sig selv. Men selvbestemmelse handler ikke bare om frihed for indblanding.

Selvbestemmelse handler også om evnen og muligheden til at bestemme selv uanset det enkelte menneskes fysiske og/eller psykiske funktionsnedsættelser eller sociale problemer. Socialpædagogisk indsats i dette perspektiv sigter efter at udvikle, opbygge og understøtte den enkeltes egne valg og kompetencer til at træffe egne valg samt respektere de valg, den enkelte tager.

1. *Hvordan kan socialpædagogisk praksis understøtte den enkeltes selvbestemmelse?*
2. *Hvordan kan socialpædagogisk praksis styrke den*

enkeltes muligheder for at få indflydelse på eget liv?

3. *Hvornår skal vi respektere den andens valg, og hvornår skal vi ikke?*

5.b At ville det gode

Den moralske værdi "at ville det gode" er tæt forbundet med den etiske værdi medmenneskelighed. At ville det godt for de mennesker, der er afhængig af ens indsats, er en helt afgørende socialpædagogisk indsats. Men samtidig kan værdien indebære, at socialpædagogen, via sine handlinger, tyr til formynderi og overgreb over for den anden i det godes tjeneste.

1. *Hvordan kommer værdien "at ville det gode" til udtryk i din/jeres socialpædagogiske praksis?*
2. *Kan man gå for vidt i forsøget på at ville den anden det godt?*
3. *Kan man ville det gode for lidt?*

5.c Ikke at skade

Den moralske værdi "ikke at skade" er tæt forbundet med den etiske værdi værdighed og derigennem respekt

for den enkeltes integritet. I den forbindelse skelnes mellem fysisk og psykisk integritet. Den fysiske integritet vedrører den legemlige uskadthed og den psykiske integritet den uskadthed, der skal beskyttes mod følelsesmæssige overgreb og offentlig udlevering.

Samtidig kan der skelnes mellem aktive og passive krænkelse af såvel den fysiske som psykiske integritet. Aktive fysiske krænkelse er tæv og seksuelle overgreb, passive er vanrøgt. Aktive psykiske krænkelse er latterliggørelse, chikane og trusler, passive er understimulering og ignorering.

1. *Hvordan sikres den enkeltes fysiske integritet via din/jeres praksis?*
2. *Hvordan sikres den enkeltes psykiske integritet via din/jeres praksis?*
3. *Kan passive krænkelse finde sted i din/jeres praksis og i bekræftende fald, hvad gør du/I ved det?*

5.d Ligebehandling

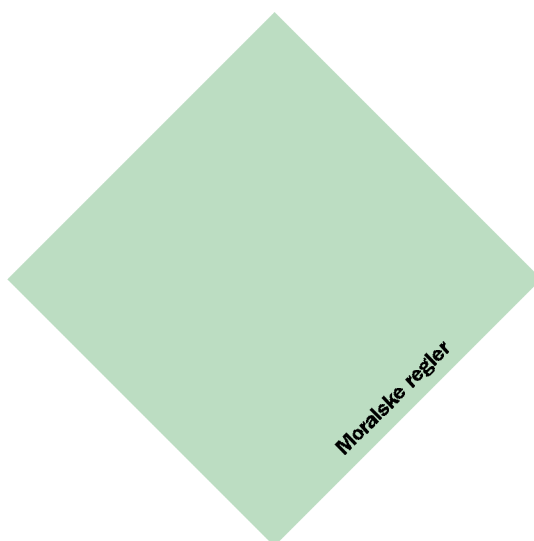
Ligebehandling betyder ikke at behandle alle ens, men at der tages hensyn til og kompenseres for menneskers

forskellige udgangspunkt og forudsætninger. Social retfærdighed indebærer, at staten udviser samme respekt og omsorg for alle sine borgere uanset deres kapacitet og evner. Princippet indebærer positiv særbehandling med henblik på at sikre, at den enkelte kan få indflydelse på og deltage i aktiviteter i nærmiljøet og mere generelt i samfundslivet med de evner, vedkommende har.

1. *Hvordan kan ligebehandling komme til udtryk i socialpædagogisk praksis?*
2. *Hvordan kan socialpædagogerne fremme social retfærdighed i den sociale praksis og mere generelt i samfundet?*
3. *Hvordan sikrer socialpædagogerne via deres virksomhed sammenlignelige livsvilkår?*
4. *Hvordan værner socialpædagogerne retssikkerheden for de mennesker, der er i deres varetægt?*
5. *Hvordan kommer ideen om medborgere til udtryk i mødet mellem socialpædagogen og dem, der er i deres varetægt?*

6. Moralske regler

Ved moralske regler forstås i denne sammenhæng, at en profession/faggruppe har konkretiseret de moralske værdier i konkrete etiske retningslinjer og regler, som de lover at ville værne om. Moralske regler af den type indeholder almindeligvis dels en afgrænsning af den målgruppe, professionen er særlig forpligtiget overfor, en formuleret grundværdi og en række grundholdninger og beskrivelser af de procedurer, der skal træde i kraft, hvis medlemmer af professionen/faggruppen overtræder reglerne.



IFSW's principerklæring har ikke karakter af moralske regler, men i principerklæringen opfordres de nationale medlemsorganisationer til at udarbejde sådanne regler og retningslinjer.

Socialpædagogernes Landsforbund har indtil videre valgt ikke at udarbejde en egentlig professionsetik, men har udarbejdet et etisk værdigrundlag for socialpædagoger. Af værdigrundlaget fremgår to grundværdier:

- At støtte og hjælpe det enkelte menneske til at opnå eller genvinde evnen til at deltage aktivt og ligeværdigt i hverdagslivet og samfundslivet
- At etablere social retfærdighed i samfundet ved at bidrage med deres ekspertise i samfundsdebatten.

I værdigrundlaget peges endvidere på fem grundholdninger:

1. *Integritet, værdighed og selvbestemmelse*
Denne grundholdning refererer direkte til de etiske værdier om selvbestemmelse og værdighed.
2. *Mennesket er socialt og påvirker det sociale*

Denne grundholdning refererer til principerklæringens påpegning af, at empowerment er et centralt princip i socialarbejde.

3. *Solidaritet med den enkelte som menneske og samfundsborger*

Denne grundholdning refererer direkte til de moralske værdier om ligebehandling, værdighed, at gøre det gode og ikke at skade. Denne grundholdning fordrer konkretisering af en række etiske dyder som f.eks. omsorgsfuldhed og tolerance samt moralske kompetencer som f.eks. empati og personligt ansvar.

4. *Socialpædagogen som politisk forvalter og aktør*

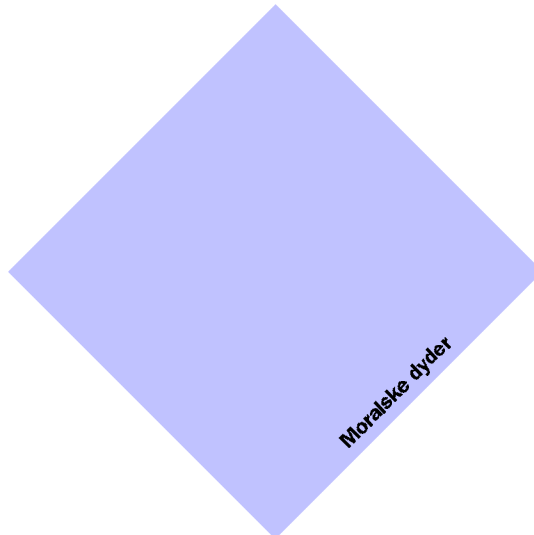
Denne grundholdning refererer direkte til de moralske principper om menneskerettigheder, herunder juridiske rettigheder, og socialpædagogens ansvar til at handle i overensstemmelse hermed. Samtidig refererer værdien også til den etiske værdi om retfærdighed.

5. *Socialpædagogens høje faglighed og forvaltning heraf*

Denne grundholdning refererer direkte til en række moralske kompetencer som etisk refleksion og begrundet beslutningstagen, kritisk refleksion over egen og kollegaers praksis, faglighed og ansvar.

7. Moralske dyder

Ved moralske dyder forstås erhvervede karakteregenskaber, der er afgørende for, at mennesket er et godt menneske. I denne sammenhæng drejer det sig om de moralske dyder, som den enkelte socialpædagog skal mestre for at være en god socialpædagog.



7.a Professionel integritet

Professionel integritet forstået som en moralsk dyd handler om, at socialpædagogerne ikke vil eller kan gøre noget, som strider mod deres grundlæggende overbevisninger og holdninger. Men professionel integritet kommer også til udtryk i, at socialpædagogerne som professionelle har noget på hjertet og viser det via deres handlinger.

1. *Prøv at give eksempler socialpædagogiske overbevisninger og holdninger, der ikke kan gives køb på.*
2. *Hvad er det egentlig socialpædagogerne har på hjerte?*

7.b Tolerance

Tolerance er en central moralsk dyd for socialpædagoger og kommer til udtryk i et menneskeligt livssyn, der levner plads for andre anskuelser, synspunkter og meninger og måder at tilrettelægge livet på.

1. *Hvordan forstår du begrebet tolerance?*
2. *Hvordan kommer tolerance til udtryk i din/jeres praksis?*
3. *Er der grænser for tolerance og i bekræftende fald, hvor går den?*
4. *Diskuter og beskriv eksempler, hvor tolerance for andre anskuelser, synspunkter mv. når sin grænse.*

7.c Ordholdenhed

Ordholdenhed forstået som moralsk dyd handler om, at

socialpædagogen rent faktisk gør det, hun siger, hun gør.

1. *Hvordan kommer ordholdenhed til udtryk i den socialpædagogiske praksis?*

7.d Ærlighed

Dyden ærlighed handler om, hvordan man bl.a. omgås med sandheden, altså at man er åben om sine hensigter.

1. *Hvordan forstår du begrebet ærlighed?*
2. *Hvordan kommer ærlighed til udtryk i socialpædagogisk praksis?*
3. *Skal socialpædagoger altid svare ærligt?*

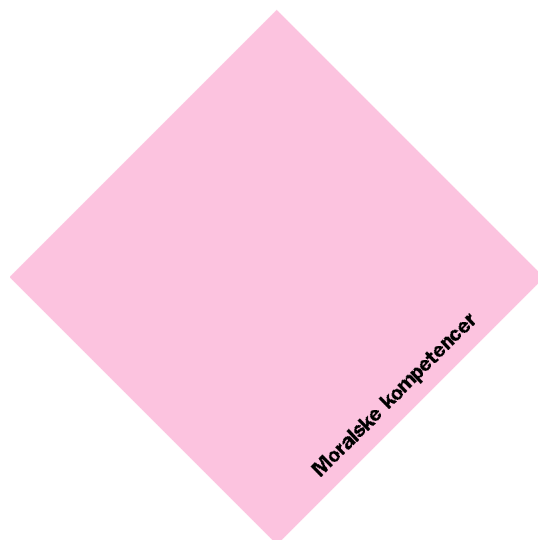
7.e Omsorgsfuldhed

Omsorgsfuldhed er et udtryk for, at andre mennesker er uerstattelige mennesker for os og det udspringer af en grundlæggende idé om at tage vare på noget værdifuldt. Omsorgsfuldhed handler om at ville imødekomme den andens behov og udspiller sig i et spændingsfelt mellem nærhed og distance, mellem omhu, omtanke, indlevelse og engagement.

1. *Hvordan finder man denne balance?*
2. *Hvad er nærhed, og hvad er distance?*
3. *Kan de to fænomener forenes i praksis?*
4. *Hvordan kommer omsorgsfuldhed til udtryk i din praksis?*

8. Moralske kompetencer

Ved moralske kompetencer forstås en række personlige og faglige egenskaber og tilgange til indsatsen, som den enkelte professionelle socialpædagog skal mestre.



8.a Empati

Empati er en central moralsk kompetence for socialpædagoger og kommer til udtryk i hans/hendes evne til at kunne forstå og genkende andres følelser og erfaringer, men kan ikke bare afgrænses til det. Empati handler om at kunne genkende og indleve sig i andre mennesker, fordi de til en vis grad ligner en selv. Det handler også om at kunne skifte perspektiv og se på sig selv med den andens blik.

1. *Hvordan påvirker den empatiske evne den vellykkede kommunikation?*
2. *Hvilken funktion har empati hos os mennesker?*
3. *Hvordan kan vi bruge vores empatiske evne, således at de indgår bevidst i den professionelle relation?*

8.b Kritisk refleksion over egen og kollegaers praksis

Ved kritisk refleksion forstås en saglig og "ansvarlig" refleksion. Det indebærer, at socialpædagogen selv og i kollegiale fællesskaber behandler en problemstilling ud fra flere synsvinkler. Det handler om at være åben over for andre synspunkter og perspektiver. Det er en understregning af, at hvis man skal kunne forholde sig kritisk til en given sag, så skal det være muligt at have nogle synspunkter at holde op mod hinanden og på denne baggrund finde svagheder og styrker ved dem.

1. *Hvilken praksis har du/I til at fremme kritisk refleksion på arbejdspladsen?*
2. *Hvad kunne være behjælpeligt til at styrke kritisk refleksion på din arbejdsplads?*

8.c Etisk refleksion og begrundet beslutningstagen

Etisk refleksion kan forstås som kritisk refleksion over de anførte grunde for socialpædagogernes forestillinger om, hvad der er den gode handle måde i en given situation. I socialpædagogisk praksis findes der en række etiske dilemmaer, som der ikke er noget korrekt svar på, men et eller flere velbegrundede svar på, hvad der er rigtigt og forkert.

1. *Hvordan fremmes etisk refleksion i praksis?*
2. *Hvordan begrundes handlinger i praksis etisk?*

8.d Personligt ansvar

Socialpædagogen skal være opmærksom på det professionelle ansvar, hun/han har for de borgere, der er afhængig af hendes/hans indsats og den organisation og det samfund, som hun/han lever og arbejder i. Hun/han undgår at forvolde skade og er ansvarlig for sine handlinger. Hun/han tager selv ansvar for kvaliteten og konsekvenserne af sit arbejde, men er samtidig bevidst om, at hun/han af andre opleves som repræsen-

tant for sin profession.

1. *Hvordan kommer det personlige ansvar overfor borgerne til udtryk?*
2. *Hvordan kan ansvaret for professionen komme til udtryk?*

8.e Faglighed

Ved faglighed forstås den personligt erkendte og tavs sum af viden, færdigheder og erfaringer, som forventes at være til stede i forhold til de målgrupper den socialpædagogiske praksis er rettet imod.

1. *Hvilken viden, færdigheder og erfaringer skal socialpædagoger have i din/jeres praksis?*

2. *Hvordan kan du/I være med til at sikre, at den nødvendige viden, færdigheder og erfaringer er til rådighed?*

8.f Etisk bevidsthed og oplysthed

Ved etisk bevidsthed og oplysthed forstås den enkelte socialpædagogs og professionens forståelse, erkendelse og bevidsthed om de etiske værdier og principper, moralske værdier og regler som professionen og den enkeltes professionelle praksis bygger på.

1. *Diskuter, hvordan etisk bevidsthed og oplysthed kan styrkes hos den enkelte socialpædagog og i professionen som helhed?*

Referencer

- Etisk værdigrundlag for socialpædagoger, Socialpædagogernes Landsforbund, 2004
- Etik i socialarbejde - en principerklæring, International Federation of Social Workers (IFSW) og International Association of Schools of Social Work (IASSW) i fællesskab i erklæringen, 2001

Bilag

I forbindelse med udarbejdelsen af temakataloget har Etisk Udvalg drøftet en række andre centrale begreber som nævnes i principerklæringen og i det etiske værdigrundlag. Det drejer sig om følgende:

Empowerment/magt i egen tilværelse

Den moralske værdi skal ses i direkte forlængelse af de etiske værdier om frihed, værdighed og retfærdighed. Empowerment er et centralt moralsk princip i socialpædagogisk praksis. Det handler om at sætte folk til at handle selv. Princippet kan defineres som at opnå kontrol over eget liv. Det vil sige at opnå kontrol over de kritiske og afgørende faktorer, der holder mennesker fast i undertrykkelse eller afmagt, hvor de ikke har kontrollen.

Alle mennesker har behov for at skabe sig et godt liv, og det gode livs fundament er at opleve en sammenhæng i tilværelsen, således at den opleves som begribelig, håndterbar og meningsfuld og at man har indflydelse på og magt til at ændre disse sammenhænge. Empowerment betyder magt, kraft og styrke, hvor vækst i erkendelse, indsigt og selvforståelse går hånd i hånd med en kraftfuld handling.

1. *Hvordan kan socialpædagogisk praksis understøtte den enkeltes empowerment?*
2. *Hvilke etiske principper skal socialpædagogisk praksis bygge på for, at denne medvirker til, at den enkelte oplever sammenhæng i tilværelsen og samtidig får styrke til at ændre det, som giver mening for den enkelte?*

Solidaritet

Solidaritet betyder også kammeratskab, en særlig samhørighed med andre personer. Dette indebærer, at socialpædagogerne støtter den andens projekt og bestræber sig. Solidaritet udtrykker sammenhold og samhørighed, at man stiller op for den anden og har sympati for den anden.

1. *Hvordan kan den særlige samhørighed med den anden udtrykkes?*
2. *Hvordan kan sammenhold og samhørighed komme til udtryk i den socialpædagogiske praksis?*
3. *Hvordan kendetegnes det at støtte den andens projekt og bestræbelser?*

Humanitet

Humanitet er en central moralsk værdi, der indebærer, at socialpædagogen skal være særligt opmærksom og medfølelse for personer i udsatte og svære livssituationer. Princippet indebærer, at socialpædagoger ser på den anden som et medmenneske, som har krav på at blive mødt med empati, lydhørhed og medfølelse.

1. *Hvordan kan det professionelle ansvar komme til udtryk?*
2. *Hvordan kan empati, lydhørhed og medfølelse forstås?*
3. *Hvordan kommer empati, lydhørhed og medfølelse til udtryk?*

Socialpædagogernes Landsforbund

Brolæggerstræde 9
1211 København K

Telefon 7248 6000
sl@sl.dk
www.sl.dk
